

13. Perjantaina 28 päivänä helmikuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta 380

Hallituksen esitys n:o 217/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1

2) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 5 ja 9 §:n muuttamisesta . „

Hallituksen esitys n:o 222/1991 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1

3) Ehdotus laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 229/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 1

4) Ehdotus laiksi vientitakuulain 2 a ja 3 §:n muuttamisesta 381

Hallituksen esitys n:o 228/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen käsittely:

5) Ehdotukset laiksi pakkokeinolain 1 ja 2 luvun muuttamisesta ja laiksi rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 153/1991 vp
Lakialoitteet n:ot 2, 7 ja 46/1991 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 1

S. 6) Ehdotukset laiksi jakolain muuttamisesta ja eräksi muiksi erillisiä palstoja koskeviksi laeiksi 385

Hallituksen esitys n:o 198/1991 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

7) Ehdotus laiksi Kehitysaluerahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta „

„ Hallituksen esitys n:o 212/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 3

Esitellään:

8) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi mittayksiköistä ja mittaamisvälineiden vakauttamisesta annetun lain muuttamisesta „

9) Ed. Alhon ym. lakialoite n:o 3 laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta „

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslaviaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä (A 10/1991 vp) 387

S.

11) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Somaliaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä (A 1)

12) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 233/1991 vp)

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta laiksi eräistä väliaikaisista poikkeuksista veronkantolakiin (HE 235/1991 vp)

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat R. Aho, von Bell, Biaudet, Dromberg, Hiltunen, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Jouppila, Kaarilahti, Kanerva, Kauppinen, Kekkonen, Laakso, Laitinen, Nordman, Näsi, Paasio, Polvinen, Rimmi, T. Roos, Rusanen, Rätty, Varpasuo, Virrankoski, Väyrynen ja Zyskiewicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Virrankoski.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Kekkonen, virkatehtävien vuoksi ed. Rusanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat von Bell, Hiltunen, Hurskainen, Laakso, Laitinen, Nordman, Paasio, Polvinen, Rimmi, Rätty ja Varpasuo.

S. Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta

387 Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 217/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

„ Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 5 ja 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 222/1991 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korotuksesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 229/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 1

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi vientitakuulain 2 a ja 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 228/1991 vp

Talousvaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laiksi pakkokeinolain 1 ja 2 luvun muuttamisesta ja laiksi rikoslain 28 luvun 7 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 153/1991 vp

Lakialoitteet n:ot 2, 7 ja 46/1991 vp

Lakivaliokunnan mietintö n:o 1

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä luvutoman käytön ylintä rangaistusta laskettiin yhteen vuoteen, syntyi se ongelma, että toistuvasti samankin vuorokauden aikana autovarkauksiin syyllistyneitä ei voitu pidättää, saati myöhemässä vaiheessa vangita, ja näin ollen mahdolli-

suudet tällaisen rikoskierteen keskeyttämiseen poliisin ja tuomioistuimen taholta poistuivat. Näin siitä syystä, että pakkokeinolain asianomaisen säännöksen mukaan pidättäminen on mahdollista vain, jos rikoksesta seuraava ylin rangaistus on enemmän kuin vuosi, ja niin kuin sanoin luvattoman käytön osalta tämä laskettiin yhteen vuoteen.

Allekirjoittanut samoin kuin ed. Vistbacka ja ed. Moilanen puutuimme tähän asiaan. Teimme lakialoitteen, jossa tätä pakkokeinolain säännöstä muutettaisiin siten, että pidättämisen edellytyksenä olisi, että rikoksesta seuraava ylin rangaistus olisi vähintään yksi vuosi, jolloin luvaton käyttökin olisi tullut siihen mukaan.

Hallitus ja erityisesti sen älykäs oikeusministeri Pokka ottivat asiasta vaarin, ja niinpä jonkin ajan kuluttua eduskuntaan ilmestyi hallituksen esitys, joka oli täsmälleen saman sisältöinen käytännössä kuin minun samoin kuin ed. Vistbackan ja ed. Moilasan allekirjoittama lakialoitte.

Kuitenkin kuukausia ja kuukausia kestäneessä valiokuntakäsittelyssä kävi niin köpelösti, että valiokunta jyräsi tämän hallituksen esityksen yli ja otti sijalle toimenpiteen, jossa pakkokeinolaikiin tehtiin muutos, jonka mukaan yleisten periaatteiden lisäksi pidättäminen sallitaan silloin, kun kysymyksessä on luvaton käyttö, vaikka se muuten rangaistusmaksimin perusteella ei olisi mahdollista.

Herra puhemies! Tilanne on varsin harvinaisen. Valiokunta, jopa hallituksen omat kansanedustajat, ovat jyränneet yli hallituksen esityksen, joka on tehty allekirjoittaneen ym. lakialoitteen pohjalta. Tämä on hyvin vakava asia, sillä meidän hallituksemme kykyä toimia asioissa ja sitä, miten hallitusryhmät seisovat hallituksen esitysten takana, seuraillaan hyvin tarkkaan tänä päivänä meillä täällä kotimaassa ja varmasti ulkomaillakin. Jos meillä on vankka hallitus ja vankka hallituspohja, asiat ovat kunnossa. Jos tämän tyyppisiä repeämiä tulee, hallituksen toimintakyvyn suuntaan aletaan hyvin helposti kiinnittää huomiota. Minä vähän epäilen, että kun täällä viime tiistaina tämä asia oli ensimmäisessä käsittelyssä ja tuli julkiseen tietoisuuteen, että hallituksen yli näin jyrätään, jopa markkinakorot lähtivät tämän vuoksi nousuun.

Herra puhemies! Uskollisena kansalaisena minä en voi hyväksyä tällaista, vaan lähden siitä, että tuon vielä kerran hallitusryhmien kansanedustajille mahdollisuuden seisoa hallituksen ja

oikeusministeriön ja oikeusministeri Pokan esityksen takana.

Herra puhemies! Näin ollen, ehdottamatta mitään enää pykäläkohtaisessa käsittelyssä, ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakivaliokunnan mietintöön jättämäni I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus, joka on saman sisältöinen kuin hallituksen esitys, joka on meidän kolmen lakialoitteen pohjalta tehty.

Herra puhemies! Ed. V. Laukkanen on jättänyt valiokunnassa oman ehdotuksensa ja liittänyt siitä vastalauseen, jossa asiaa korjattaisiin sillä tavalla, että moottoriajoneuvon luvattoman käyttöänoton rangaistusta nostettaisiin puoleentoista vuoteen, jolloin pidättäminen ja vangitseminen olisi nimenomaan autovarkauden kohdalta sallittua ja hyväksyttyä. Tämä ehdotus saattaa olla oikean suuntainen, mutta en voi tukea sitä siitä syystä, että se on kuitenkin rikosoikeuden yleisten periaatteiden vastainen. Varkausrikoksessa nimittäin tahallisuus ulottuu esineen, myöskin auton, anatomiseen kokonaan itselle. Luvattomassa käytössä, kohdistuu se sitten autoon tai polkupyörään, kysymys on siitä, että henkilö haluaa vain käyttää sitä ja sen jälkeen sallii sen palautuvan entiselle omistajalleen. Näin ollen tahallisuuteen liittyvät perustekijät ovat erilaiset. Valitettavasti en ed. V. Laukkasen esitystä voi olla mukana kannattamassa siinä vaiheessa, jos se tulee äänestykseen.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni lakivaliokunta teki pitkään ja perusteellisesti työtä. Kuten jo tämän hallituksen esityksen ensimmäisen käsittelyn yhteydessä moni meistä on tuonut esille, on syytä onnitella hyvin onnistuneesta kompromissista, jossa on hallituksen esitystä voitu korjata siten, että eduskunnan vastaus tulee antamaan vastauksen juuri siihen kysymykseen, joka oli tämän asian käsittelyn pohjana. Tämän asian käsittelyn pohjana oli nimenomaan moottoriajoneuvon luvaton käyttö, poliisin valtuudet pidättää tässä yhteydessä, ja nyt annettava vastaus on juuri niin laaja ja niin suppea, että poliisi saa pyytämänsä valtuudet mutta ei mennä tämän ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! En jää miettimään tässä julkisesti, mitä siitä on pääteltävissä, kun muutoin kovasti ähräkkä oppositiokansanedustaja Aittoniemi täällä nyt koettaa maireasti tuoda hallituspuolueiden edustajille esiin, että olisi nyt kovasti tavatonta ja vastuutonta muuttaa

kantaansa hallituksen esityksestä. Me olemme kai kaikki olleet yhtä mieltä siitä, että eduskunta voi ja sen tulee perusteellisen harkinnan jälkeen käyttää omaa päätösvaltaa. Näin ollen kovasti machiavellismilta maistui tämä ed. Aittoniemen siunailu puheensa lopuksi.

Ed. V. L a u k k a n e n : Herra puhemies! Olen tehnyt vastalauseen tässä asiassa sen takia, että eduskunnalla on ollut kolme erilaista vaihtoehtoa korjata tämä epäkohta.

Olen tullut siihen tulokseen, että hallituksen alkuperäinen esitys oli näistä huono. Sen huomasi myös lakivaliokunta osittain kahdesta erisyystä. Toisaalta kun pidätysvoimien edellytyksiä muutettiin siten, että pidätys olisi aina sallittua, kun rikoksen maksimirangaistus on yksi vuosi, se ulottui niin laajoille aloille eri rikoksia, että se oli lähes sietämätöntä ottaen huomioon, että tavoite oli korjata moottoriajoneuvon luvattoman käytön osalta tullut ongelma. Toisaalta hallituksen esitykseen sisältyi se vakava epäkohta, että siinä lähdettiin kuitenkin siitä, että mikäli teosta seuraisi sakkorangaistus tai ehdollinen vankeusrangaistus, pidätys ei kuitenkaan olisi sallittua. Näin ollen luvattoman käytön osalta pidätysvoimat eivät olisi toteutuneet hallituksen esityksen myötä.

Kun tästä hallituksen esityksestä jouduttiin luopumaan, oli jäljellä kaksi vaihtoehtoa: Joko piti tehdä ed. Vähänäkin ehdotuksen mukainen poikkeus luvattoman käytön osalta tai korjata luvattoman käytön enimmäisrangaistusta puoleksitoista vuodeksi. Ed. Niinistön lakialoite ei varmasti ollut sattumalta tässä suhteessa oikeaoppinen, koska rikosoikeudelliset periaatteet, nimenomaan ne, edellyttävät, että rikoksen pidätysvoima määräytyy sen mukaan, mikä on teon enimmäisrangaistus.

Näin ollen ed. Aittoniemen peräänkuuluttamat rikosoikeudelliset periaatteet sulkevat sen vaihtoehdon, josta täällä tänään äänestetään. Ei ole mitään mieltä siinä, että luvattoman käytön osalta tehdään poikkeus pidätysvoimista. Tämä lopputulos, jos se hyväksytään täällä tänään, johtaa mm. siihen, että perinteistä valkokaulusrikollisuutta edustavan vakuutuspetosnimisen rikoksen osalta, jonka maksimirangaistus oli vielä edellisessä rikoslaissa kolme vuotta vankeutta, pidätysvoima ei ole mahdollista, vaikka tuleen sytytettäisiin miljoonien arvoinen rakennus. Mutta nuoren pojan, joka ottaa vanhan Mossen käyttöönsä, kohdalta pidätysvoima on luvallista. Tällainen epäjohtamukaisuus sulkee

pois mielestäni rikosoikeudellisten periaatteiden vuoksi tämän esityksen, mitä on esitetty.

Haluan vielä lopuksi todeta, että maksimirangaistuksen korottaminen puoleksitoista vuodeksi on sinänsäkin oikein. Vaikka se ei vaikuta tosiasialliseen rangaistuskäytäntöön oikeastaan lainkaan, se antaa kuitenkin oikean viestin siitä, että lainsäätäjät paheksuu jyrkästi sitä, että moottoriajoneuvoja otetaan luvattomasti käyttöön. Täytyy myös muistaa, että vielä vuosi sitten hallituksen esitys luvattoman käytön osalta oli nimenomaan puolitoista vuotta vankeutta, joten tässä on todellakin kysymys lakivaliokunnan tunaroinnista hyvään hallitukseen esitykseen liittyen.

Vielä täytyy sanoa, että ed. Aittoniemi puhussaan tahallisuudesta sekoittaa ymmärtämättömyyttään nämä asiat, koska molemmissa tapauksissa on kysymys tahallisesta rikoksesta, jolloin relevantti kysymys todellakin kuuluu, voidaanko kahta erilaista rikosta uhata yhtä suurella enimmäisrangaistuksella eli 1,5 vuodella. Vaikka varkausrikos on siinä mielessä moitittavampi, että siinä tekijä ottaa anastuksen kohteen lopullisesti omakseen ja luvattomassa käytössä vain käyttää sitä määrätyn ajan, niin kysymykseen voidaan vastata myöntävästi sen takia, että varkausrikoksessa anastuksen kohteena oleva esine on arvoltaan enimmillään 15 000 markkaa. Jos se on enemmän, puhutaan jo törkeästä varkaudesta, jolloin maksimirangaistus on neljä vuotta vankeutta.

Näin ollen luvattomana käyttönä käsitellään kaikki ne teot, joissa käytön kohteena on moottoriajoneuvo, arvoltaan lähtien siitä 500 markan Mossesta päätyen aina 22 metrin pituiseen rekka-autoon, jonka arvo voi lähennellä jopa 1,5 miljoonaa markkaa. Tämän vuoksi katson, että rikosoikeudellisesti ainoa järkevä vaihtoehto on tämä II vastalauseen mukainen ratkaisu.

Ehdotankin käsittelyn pohjaksi II vastalauseeseen sisältyvää lakiehdotusta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käytän taatusti viimeisen puheenvuoron tässä asiassa, mutta kun kuuntelin ed. V. Laukkasen puheita — hän on erinomaisen hyvä kansanedustaja ja fiksu ihminen kaikin puolin — niin havaitsin, miten virheellisesti hän käsittelee rikosoikeuden yleisiä perusteita, niin minä taidan tarkistaa hänen lisensiaattityönsä, minkä tyyppinen se on ollut, koska ei ainakaan vaikuttanut siltä, että hän olisi tämän puolen hallinnut.

Minä haluan todeta vielä, kun hän puhui vakuutuspetoksesta, että olen tehnyt vakuutuspetosta koskien muutosehdotuksen. Vakuutuspetoskin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä meni täysin sivuraiteille. Juuri siitä syystä meidän olisi pitänyt muuttaa pakkokeinolain yleisiä perusteita eli alentaa tätä pidätysrajaa, koska nimenomaan vakuutuspetoksessakin, missä tulee välttämättömäksi eräissä tapauksissa pidättäminen, sitä ei voida suorittaa, koska siinä on ylin rangaistus tällä hetkellä vain yksi vuosi.

Tällaisia rikoksia on rikoslaissa lukemattomia, ja vuonna 1986 jo lakivaliokunnassa luotiin sellaiset pohjat, että rajaa saatetaan tulevaisuudessa muuttaa yhteen vuoteen, ja nyt olisi ollut välttämätöntä näin tehdä.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. V. Laukkanen on täällä kovasti kannattanut tekemääni aloitetta. Haluaisin muutaman sanan sen johdosta sanoa. Olen aloitteessani aikanaan, taitaa olla ensimmäisiä näillä valtiopäivillä, perustellut ongelman ja esittänyt erään tavan ratkaista se. On erittäin hyvä asia, että aloite johti siihen, että muitakin aloitteita tehtiin ja että hallitus reagoi tilanteeseen. Lakivaliokunnan mietinnön lopputulos täysin poistaa mm. minun näkemäni ongelman. Siinä mielessä minulle varsin hyvin riittää tämä lakiehdotus. Olen kyllä periaatteessa ed. V. Laukkasen kanssa samaa mieltä, että tyylikkään ratkaisu oikeudellisesti olisi ollut noudattaa minun aloitteeni pohjaa, mutta pääasialahan on se, että ongelma poistuu.

Minun tekisi mieli vielä uudelleen kiinnittää huomiota siihen, että yllättävän pitkään eli noin vuoden kesti tämän lainsäädännön valmistuminen siitä, kun kansanedustajien toimesta hyvin selvästi osoitettiin, että ongelma on olemassa. Siitä huolimatta piti muutaman työryhmän ja komitean istua ja valiokunnankin aika pitkään. Tämä ongelma olisi voitu poistaa viime kesään mennessä, jos olisi toimittu ripeästi. Byrokratia-talkoisiin on tässäkin talossa aihetta.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Kannatan kansanedustaja Vesa Laukkasen ehdotusta, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin valiokunnan mietintöön liitetyn II vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Haluan kannattaa ed. Aittoniemen tekemää pohjaehdotusta.

Haluan myös todeta, herra puhemies, että valiokunnan esitys tuntuu hieman omituiselta lähinnä sen johdosta, että joudutaan tekemään poikkeuksia nimenomaan pidätysoikeuksiin. Kuten ed. V. Laukkasen puheenvuorosta kävi ilmi, jo nykyisin on tiedossa sellaisia rikoksia, joissa pidätysoikeus pitäisi olla, ja minun mielestäni ainakin näiden osalta olisi pitänyt myös poikkeuksia tehdä asianomaiseen pykälään, joka valiokunnassa on muotoiltu.

Minun mielestäni nimenomaan hallituksen esitys ja ed. Aittoniemen vastalauseessa oleva pohjaesitys ovat oikean suuntaisia. Sitä osoittaa myös se, niin kuin ed. Niinistö täällä totesi, että oikeusministeriössä on työryhmissä pohdittu nimenomaan tätä asiaa ennen kuin hallituksen esitys on annettu eduskunnalle.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Jouduin perumaan pyhät sanani, mutta siihen olivat syyt.

Ed. Moilanen, joka on allekirjoittanut lakialoitteen yhdessä allekirjoittaneen ja ed. Vistbackan kanssa, lakialoitteen, jonka pohjalta hallitus on tehnyt hallituksen esityksen, nyt luopuen tästä kannattaakin ed. V. Laukkasen tekemää ehdotusta. Tässä nähtiin taas salamannopea taktiikka.

Ed. V. Laukkanen: Herra puhemies! Haluaisin tässä nyt kaikella selvyydellä sanoa, että sen jälkeen, mikäli tämä paras vaihtoehto ei toteudu, niin olen vilpittömästi sillä kannalla, että ed. Aittoniemen esittämä vaihtoehto on toiseksi paras ratkaisu. Sillä siis korjataan näitä epäkohtia, jotka liittyvät esimerkiksi vakuutuspetokseen, eräisiin muihin rikoksiin. Mutta siihen liittyy se epäkohta, että esimerkiksi rehulakirikos ja lannoitelakirikos tulisivat pidätysoikeuden alaisiksi. Se tuntuu kyllä melko käsittämättömältä, kun ajatellaan, että olisi pitänyt tehdä tällainen pieni operaatio, jolla korjataan juuri se epäkohta, mikä on antanut aiheen koko tälle vuoden kestäneelle prosessille.

Tämän vuoksi ed. Aittoniemen aloite ehdotomasti on vasta toiseksi paras, ja siinä mielessä voin hyvin ymmärtää kollegani kannanoton tässä asiassa.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Kuten ed. V. Laukkanen edellä perusteli aivan selvästi, hänen esityksensä on parempi kuin ed. Aittoniemen esitys, mutta sitä esitystä ei ollut vielä silloin käytettävissä, kun ed. Aittoniemi teki omansa.

Toki minä menen tämän paremman taakse. Olisin toivonut, että ed. Aittoniemikin olisi voinut olla niin joustava, että olisi ottanut tämän paremman vaihtoehdon varteen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin I vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. V. Laukkanen on ed. Moilasan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin II vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Aittoniemen ja ed. V. Laukkasen ehdotusten välillä ja sen jälkeen voitaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. V. Laukkasen ja ed. Aittoniemen ehdotusten välillä.

Ed. V. Laukkasen ehdotus "jaa", ed. Aittoniemen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 68 jaa- ja 10 ei-ääntä, 79 tyhjää; poissa 42. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. V. Laukkasen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. V. Laukkasen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy lakivaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. V. Laukkasen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 2)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt lakivaliokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 luvun 3 § ja luvun otsikko sekä 2

luvun 1 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi jakolain muuttamisesta ja eräiksi muiksi erillisiä palstoja koskeviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 198/1991 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 243 c, 247, 248 ja 312 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1—9 §, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 52 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi Kehitysaluerahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 212/1991 vp

Talousvaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 ja 10—12 §, lain uusi nimike, voimaantulosäännös, johtolause ja lakiehdotuksen nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi mittayksiköistä ja mittaamisvälineiden vakaamisesta annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

9) Ed. Alhon ym. lakialoite n:o 3 laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Olen ehdottanut tupakkalakiin uutta 8 a §:ää, joka tarkoittaisi sitä, että tupakkatuotteiden mainontaa ja muuta myynnin edistämistä koskevan kiellon estämättä tupakkatuotteiden maahantuoja, valmistajan ja myyjän tulee huolehtia kuluttaja- ja tuotevastuulain mukaisesta tiedottamisesta tuotteen oikeasta käyttötavasta ja tuotteen vaikutuksista. Tämä vähän hankalalta kuulostava pykälä suomeksi tarkoittaa sitä, että kun tupakkateollisuus tupakka-oikeudenkäynnissä perusteli sitä, että heidän velvollisuutensa ei ole kertoa tupakan terveysvaikutuksista, he perustelivat sitä nimenomaan siitä näkökulmasta käsin, että tupakkalaki kieltää tupakan mainonnan. Kuitenkaan tupakkalakia säädettäessä ei ole suinkaan ajateltu, että tupakkateollisuus olisi vapautettu tupakkalain säätämisen kautta siitä normaalista toiminnasta, joka täytyy aina liittää teollisuuden kuluttaja- ja tuotevalistustoimintaan.

Tupakoinnin terveysvaikutuksista on tehty erittäin paljon tutkimuksia ja on kiistattomasti osoitettu, että sillä on yhteyttä keuhkosairauksiin ja syöpätauteihin. Tupakkalaila on haluttu varmistaa se, että ihmiset tietävät, mitä tekevät, kun tupakoivat.

Tällä hetkellä tupakkatuotteisiin on liitetty sosiaali- ja terveyshallituksen ilmoitus siitä, että tupakointi vaarantaa terveyden, mutta varsinaista tupakoinnin haitallisuuteen liittyvien vaikutusten informaatiota ei ole säilytetty varsinaisen teollisuuden harteille. Tämä olisi kuitenkin mielestäni aivan paikallaan.

Tästä syystä, kun nyt tupakkateollisuus tulkitsee asian siten, että sillä ei ole velvollisuutta kertoa kuluttajille tupakoinnin aiheuttamista terveysvaikutuksista, on tarpeellista, että lainsäätäjän oikea tahto tulee toteutetuksi, ja siksi olen tehnyt lakialoitteen.

Meillä Suomessa erityisesti näin laman oloissa on kovasti puhuttu siitä, että sosiaali- ja terveydenhallinnon alallakin on aikaansaattava säästöjä. Monta kertaa nämä säästöt kohdistuvat juuri ennalta ehkäisevään toimintaan, joka on kuitenkin erinomaisen tärkeää terveyspalvelujen käytön kannalta ja ennen kaikkea silloin, kun halutaan vaikuttaa ihmisten terveystilanteeseen. Tästä syystä terveyskasvatuksen osuutta ei pidä missään tapauksessa väheksyä eikä vähentää. Näin on kuitenkin tapahtumassa, ja ehkä osoituksena koko ennalta ehkäisevän työn merkityksen oivaltamisen vähenemisestä on ollut myös kyseinen tupakkaoikeudenkäynti, jossa teollisuus todella pyrkii vapautumaan omasta vastuustaan vetoamalla siihen, että jokainen ihminen tekee omia valintojaan ja teollisuuden ei tarvitse kantaa vastuuta siitä, mitä sen tuottamat tuotteet aiheuttavat.

Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta, johon lakialoite nyt lähetetään käsiteltäväksi, voisi poikkeuksellisesti kuitenkin asian kansanterveydellisen merkittävyyden ja ajankohtaisuuden vuoksi toimia siten, että lakiin voitaisiin saada nopeasti esittämäni täsmennys. Silloin voisimme vastaisuudessa olla varmoja siitä, että mikäli vielä tulee lisää tupakkaoikeudenkäyntejä, joista nyt on aikaansaatu vasta raastuvan päätös, olisi selkeä tieto myös lain tulkitsijoilla siitä, mikä on ollut lainsäätäjän tahto. Lainsäätäjän tahto, haluan sitä siis vielä lopuksi alleviivata, oli aikoinaan tupakkalakia säädettäessä tietenkin se, että tupakkateollisuudella on myös vastuu kertoa kuluttajille omien tuotteittensa käyttötavasta ja niiden vaikutuksista, tässä tapauksessa siis nimenomaisesti tupakan terveysvaikutuksista, joista on runsaasti arvostettua ja objektiivista tutkimustietoa.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Tupakkateollisuuden toimin-

nan rajoittaminen on olennaisesti poliittinen kysymys. Sen on osoittanut käynnissä oleva tupakkaoikeudenkäynti. Kuten ed. Alho totesikin, tupakan aiheuttamat terveyshaitat ovat yleisesti tunnettuja ja tieteellisesti todistettuja, vaikka tupakkateollisuus toisin pyrkii väittämään.

Kannatan ed. Alhon esitystä, ja kiinnitän vielä huomiota siihen, että tupakoinnin haitoista ilmoittaminen on eri asia kuin tupakkamainonta. Tupakan haitoista tiedottaminen on tarpeellista senkin vuoksi, että merkittävä osa tupakan terveyshaitoista aiheutuu passiivisesta tupakoinnista. Tämän takia on erittäin tärkeätä lisätä tupakoitsijoiden vastuuntunnetta ja toisaalta lisätä tupakoimattomien ihmisten mahdollisuutta olla tilanteissa, joissa heidän ei tarvitse hengittää tupakansavua.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Alhoa arvostan kansanedustajana suunnattomasti, mutta esillä olevaa lakialoitetta en missään nimessä voi hyväksyä. Toivon, että se tulee hylätyksi. Aivan samoin toivoin aikoinaan, että ed. U. Anttilan vähän saman tyyppinen lakialoite hylätään.

Olen tupakoitsija, mutta minä olen lukenut vuosikaudet, mitä tupakka aiheuttaa terveydelle. Tietoa tulee ja tietoa saa, jos sitä vain haluaa omaksua, ei siitä ole kysymys. Minulla on edessä askia. Toinen on ostettu lentokentältä, ja siinä ei ole minkäänlaista mainintaa, mutta Suomessa myytävässä askissa lukee, että tupakansavu saastuttaa ilman ja vaarantaa terveyden. Uskoisin, että suomalaiset ovat lukutaitoisia ja myös ne, jotka ostavat tupakkaa. Tässä ihan selvästi sanotaan, että tupakointi vaarantaa terveytesi. Mitä ihmettä ed. Alho vielä haluaa meille tupakoitsijoille kerrottavan? Me tiedämme sen.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Tupakkatuotteissa todella lukee ilmoitus tupakoinnin terveyttä haittaavista tekijöistä, mutta sen ovat sinne painattaneet viranomaiset. Tupakkateollisuus itse ei ole toistaiseksi nähnyt aiheelliseksi lainkaan kertoa kaikista niistä tutkimustuloksista, joista muuten julkinen tiedotusvälineistö on antanut kansalaisille tietoa.

Kannattaa ehkä muistaa sekin, että nuorten terveystapatutkimuksessa juuri osoitettiin, että erityisesti nuorten tyttöjen parissa tupakoiminen on lisääntynyt. Sen vuoksi tietysti aloitteellani haluan ennen kaikkea vaikuttaa nuorten

terveystottumuksiin. En toki uskokaan, että ed. Tuulikki Ukkola lakialoitteeni voimasta lopettaisi tupakointia. Se on tietysti jokaisen oma valinta. Nyt on kysymys siitä, että teollisuus ei vapautuisi tupakkalakiin vedoten, joka kieltää tupakkamainonnan, kertomasta kuitenkaan tosiasiallisia tietoja siitä, mitä tupakkatuotteiden käytöstä ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuu.

Ed. Virrankoski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Minä en ainakaan uskoisi sen tahon tietoja, joka myy haitallista tavaraa. Eihän se ole uskottavaa. Eikö niiden tutkimusten joihin tällaisissa tapauksissa pitää vedota, pidä olla nimenomaan puolueettomien tutkijoiden tuloksia, joita pitää julkaista ja joista tietoa levittää, eikä suinkaan tupakkateollisuuden? Eiköhän se salaile niitä tietoja, ed. Alho?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 (A 10/1991 vp)

11) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 (A 1)

12) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 233/1991 vp)

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 (HE 235/1991 vp)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina maaliskuun 10 päivänä kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

